

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
A288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.

ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

РОЛЬ АДВОКАТУРИ У ЗАХИСТІ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ГРОМАДЯН В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Діяльність адвокатури в умовах війни, особливо у резонансних провадженнях, таких як справи про воєнні злочини, набуває надзвичайно важливого значення. Інститут адвокатури сприяє забезпеченню довіри до правосуддя, органів влади не лише серед українського населення, але й забезпеченню належного іміджу нашої держави на міжнародній арені. Коли судові процеси, незважаючи на війну, відповідають міжнародним стандартам, завдяки незалежному та якісному захисту, це підтверджує стійкість демократичних інститутів країни. Виклики, з якими зіткнулася адвокатура, мають подвійний характер: адаптація до зовнішніх факторів (військові норми, логістичні перешкоди) та збереження внутрішньої професійної етики та незалежності в умовах високої суспільної напруги та патріотичних очікувань. Збереження цієї незалежності є запорукою довіри суспільства до правосуддя.

Конституція України як основний закон визначає права та обов'язки людини та громадянина, компетенції державних органів та особливості правових режимів. Вона гарантує заборону обмеження права на судовий захист (стаття 55), а також право на оскарження в суді рішень, дій або бездіяльності органів державної влади, місцевого самоврядування та посадових осіб. В умовах воєнного стану правовий режим України має забезпечувати ефективну реалізацію права кожного на судовий захист, при цьому виникає необхідність убезпечити всіх учасників судового процесу та адаптувати процесуальні форми до надзвичайних обставин [1]. Стаття 26 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» передбачає, що судочинство на територіях, де діє правовий режим воєнного стану, здійснюється виключно судами, створеними відповідно до Конституції України [2], забороняючи скорочення процесуальних форм або створення спеціальних чи надзвичайних судів. Це підкреслює обов'язок державних органів та установ системи правосуддя сумлінно виконувати свої функції навіть у складних умовах, забезпечуючи доступ громадян до правосуддя, дотримання принципу незалежності судів і захист їхніх прав.

Правосуддя під час воєнного стану функціонує у надзвичайно складних умовах, коли основна увага зосереджена на питаннях національної безпеки та розслідуванні воєнних злочинів. Судові про-

цеси часто обмежені територіально, оскільки суди в зонах активних бойових дій можуть бути пошкоджені або тимчасово недієздатні. Пріоритет у розгляді надається кримінальним справам, зокрема щодо державної зради, тероризму, колабораціонізму та військових злочинів, при цьому важливо зберігати принцип справедливого суду і права всіх учасників процесу. Однією з ключових змін стало активне використання дистанційних форм розгляду справ через відеоконференції, що забезпечує безперервність роботи судів і водночас створює технічні та організаційні труднощі, пов'язані з доступом до документів і дотриманням конфіденційності.

Сучасні цифрові інструменти, зокрема Єдиний державний веб-портал електронних послуг, інтегрований з Єдиною судовою інформаційно-телекомунікаційною системою, та мобільний застосунок «Дія» забезпечують учасникам судових процесів оперативну інформацію про справи, дати і місця засідань, можливість подавати документи та стежити за ходом розгляду в режимі реального часу. Це створює додаткові гарантії доступу громадян до правосуддя, що особливо важливо в умовах обмеженого пересування через воєнний стан.

Інститут правової допомоги є фундаментальним елементом у забезпеченні реалізації прав і свобод людини. Адвокатура виступає складником правової системи України, а діяльність адвокатів у сфері захисту прав громадян включає правотворчу, правозастосовну, правохоронну діяльність та функціонування як особливого правозахисного інституту громадянського суспільства. Основна місія адвокатури — захист прав, свобод і законних інтересів людини у всіх сферах її життя.

В умовах воєнного стану адвокатський захист набуває особливої важливості, оскільки права громадян можуть бути обмежені через необхідність забезпечення національної безпеки. Адвокати стикаються з труднощами доступу до клієнтів, документів та судів, що вимагає оперативної адаптації до нових умов правового регулювання. Зростає кількість справ, пов'язаних із військовими злочинами, дисциплінарними порушеннями військовослужбовців, питаннями соціального забезпечення учасників бойових дій, компенсації збитків та правового супроводу внутрішньо переміщених осіб. Особливого значення набуває забезпечення прав військовослужбовців і членів сімей загиблих, полонених чи зниклих безвісти, супровід міжнародної гуманітарної допомоги та благодійних ініціатив.

Дистанційні форми роботи адвокатів, консультації через електронні засоби зв'язку, онлайн-супровід судових справ і захист конфіденційної інформації стали нормою в умовах війни. Значну роль у цьому відіграють безоплатна правова допомога переселенцям, функціонування «гарячих ліній» і регіональні ради адвокатів, які надають

не лише правову підтримку, а й гуманітарну допомогу, забезпечують житлом адвокатів-переселенців і їхні сім'ї, сприяють фінансовій підтримці Збройних сил України.

Правозахисна діяльність адвокатів у воєнний час вимагає не лише професійної компетентності, а й особистої стійкості, здатності працювати в умовах загрози життю та психологічного тиску. Взаємодія правосуддя та адвокатури ґрунтується на принципі балансу між національною безпекою та дотриманням прав людини. Адвокати забезпечують громадянам реалізацію їхніх прав, протидіють неправомірним діям та підтримують принципи законності, залишаючись важливим елементом правової системи навіть у кризові часи.

Отже, здійснення правосуддя та адвокатського захисту в умовах воєнного стану в Україні стикається з численними унікальними викликами, зумовленими як юридичними, так і організаційними обставинами. Адаптація правових механізмів до реалій війни, впровадження цифрових технологій, підтримка адвокатської спільноти та нормативне удосконалення є ключовими напрямками забезпечення захисту прав і свобод громадян. Незважаючи на складнощі, адвокатура забезпечує надання професійної правничої допомоги, сприяючи стабільності правової держави і розвитку демократичного суспільства.

Список використаної літератури

1. Конституція України: Закон № 254к/96-ВР. ст. 141 (1996). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>. (дата звернення: 06.10.2025).
2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>. (дата звернення: 06.10.2025).
3. Про особливості проходження адвокатами військової або альтернативної (невійськової) служби у період воєнного стану: рішення Ради адвокатів України (2022) № 24. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2022-03-24-r-shennya-rau-24_6244383f5d80a.pdf (дата звернення: 07.10.2025).

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», доцент *Храпенко Олена Олегівна*